

БАРВІНОК

№ 2

Журнал ЦК ЛКСМУ та Республіканської Ради Всесоюзної піонерської організації імені В. І. Леніна для школярів молодших класів.

ЛЮТИЙ
1960

Валентин БИЧКО

СОЛДАТИ МИРУ

Хто ішов на нас війною —
Не вернувся з поля бою!
Хто підняв на нас меча —
Біг, як пес, навтікача!

Полягла ворожа сила,
Як порубана лоза.
Тую силу спопелила
Наша армія — гроза!

Подолати нас не можна,
Бо могутній наш народ,
Бо повік непереможні
Наша армія і флот.

Жоден ворог завидющий
Не страшний країні Рад,
Бо на всій землі найдужчий,
Найсильніший — наш солдат!

Він невтомний і хоробрий,
Але він, як батько, добрий!

По-хорошому? Будь ласка!
У траву котися, каска!
Штик — у землю, шаблю — в піхви!
І не візьмемось за них ми!

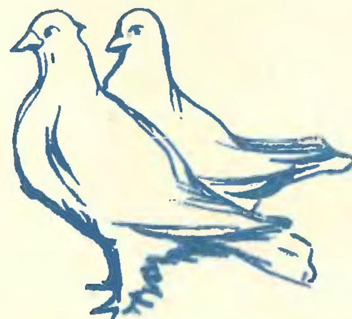
Малюнок Ю. ЗОЛОТОВА

Автомати і гранати,
І гвинтівки, і гармати,
Міномети й кулемети,
Всякі бомби і ракети,
Міць військових ескадриль —
На утиль!

Тільки так давайте всюди
Договоримося, люди!
І в Америці, в Ірані,
І в Алжирі, в Пакістані...
Договоримося, люди,
І тоді війни не буде!
Буде в світі тільки мир!
Зникне слово — командир,
Буде тільки — бригадир.
Зникне слово — офіцер,
Буде тільки — інженер.
Зникне слово — підривник,
Буде тільки — робітник...

А солдати?
Стане вряд
До солдата хай солдат —
І англійський, і французький,
Український наш і руський,
Або попросту — радянський,
Поруч з ним — американський...
І усі, з усіх усюд, —
Адже це трудящий люд, —
Заведуть хай дружбу щиру
Й скажуть: «МИ — СОЛДАТИ МИРУ!»

Г. ГРИГОР'ЄВ

Малюнки І. ТИХОГО

ПОДАРУНОК ЩОРСОВІ

(Із спогадів старого киянина)

Всю ніч десь поблизу били гармати. Сашко кілька разів уночі вибігав на вулицю. Скрізь було темно, порожньо... Ліхтарі не світили. Від холоду він клацав зубами. Але ж цікаво було дивитись, як раптом довга блискавка стрибне вгору, і зразу ж почується гуркіт снаряду, що летить кудись далеко, в бік Десни чи Броварів. В свої дев'ять років він звик, що влада в Києві часто міняється. Були оце петлюрівці, та втекли. Хто ж тепер після них прийде?.. Сашко знову повернувся до кімнати, сів за стіл і незабаром почав куняти...

— І чого це ти заснув над столом? Іди в ліжко, — почув він над ухом і прокинувся. На нього дивилась тітка Горпина.

— Хіба я спав? Диви, вже й розвиднилось.

— Он люди казали на базарі — більшовики йдуть, а петлюрівці п'ятами накивали.

Сашко метнувся, наче його хто шилом штрикнув.

— Куди, дурний, у кашкеті? Хоч шапку теплу надінь.

Порада добра. Сашко швидко натяг шапку й побіг на Хрещатик. Попав саме вчасно. Там уже йшли червоні частини. На червоноармійцях була неоднакова форма — видно, армія була ще бідна — багато з них були оперезані кулеметними стрічками з патронами, на шапках пломеніли червоні зірки й стрічки...

На вулицю вийшов увесь робітничий клас Києва та міська біднота. Увагу всіх привернув молодий стрункий командир, що привітно здіймав руку вгору, вітаючи народ. «Ура Щорсу!» чути було навкруги. Сашко зрозумів, що бачить більшовицького головного командира.

Цього дня в Києві настала тиша. Увечері з'явилось світло, поки що тільки на Хрещатику. Сашко жив недалеко — на Софіївській вулиці, часто бігав на Думський майдан. Надвечір на розі Хрещатика він зустрів знайомого хлопчика Олексу з Михайлівської вулиці.

Хлопчата приятелювали. Чи не однакова доля штовхала їх одне до одного. В Олекси німці вбили батька під час літнього страйку залізничників, мати лежала хвора, господарювала сестра, дванадцятирічна Настя. Сашко ж лишився сиротою: батьки з місяць тому вмерли від тифу, вдома залишилась тітка Горпина, що приїхала з села дати раду хаті та доглянути Сашка.

На цей раз Олекса накинувся на приятеля:

— Де ти подівся? Чого не приходив?

— Тітка не пускала, та й не до тебе було. Слухав стрілянину.

Олекса звернув увагу на добре освітлений будинок на розі Хрещатика.

— Отут, бачиш, комендатура,— вимовив спритний Олекса.

— Тут, мабуть, і зупинився Щорс? — спитав Сашко.

— Тут-тут, — я вже знаю.

Вони наблизились до самих дверей. Збоку раптом почулося:

— Діти, ану додому! Дев'ята година. Ходити заборонено.

Сашко й Олекса прикипіли на місці.

— Сам Щорс!.. — вимовив вражений Олекса.

Щорс усміхнувся.

— А ви кого шукаєте, хлопці?

— Та нам би... — насмілився був Сашко, але не докінчив, засоромився.

— Ну, добре, хлоп'ята... Поговоримо вдень. А тепер ідіть додому, бо як побачить патруль, то будете спати в каталажці.

Цю ніч Сашко добре виспався, а вранці його збудив Олекса:

— Вилежуватись будеш потім. Ходімо до Щорса.

— Як то до Щорса?

— Забув, що він сказав учора? «Поговоримо вдень»...

— Справді. Ходім поговоримо.

Днів зо три дежурили хлоп'ята біля комендатури, та розмова з Щорсом у них не виходила. Щорса бачили кілька разів, але він швидко зникав: сяде в машину та й поїде кудись...

Якось вони прочитали наказа, вивішеного біля дверей, де говорилося, що всі будинки буржуазії треба взяти на облік, бо туди мають переселити робітників із підвалів і халуп, в яких вони досі жили.

Тільки хлоп'ята дочитали наказа, як у ту ж мить вийшов Щорс і сказав шоферові:

— Давай в банк!

Швидко машина пішла вгору, на Інститутську.

Жвавий нетерплячий Олекса одразу ж запропонував:

— Це ж близько. Біжимо й собі до банку.

Круту гору вони взяли швидко. Ось і знайомий двоповерховий будинок світло-рожевого кольору.

— Ходімо до машини, бо можемо прогавити Щорса,— сказав Олекса.

З чверть години тупцювали вони біля машини, поки діждалися Щорса. Він вийшов з кількома військовими, пішов до будинку, який стояв поруч банку. Хлопчики за ним. Почули розмову.

— Тут, на першому поверсі, мене повідомили, залишилась велика буржуйська квартира. От ми і влаштуємо в ній дитячий будинок. Треба ж подумати про сиріт та бідняцьких дітей.

Розмови не вийшло і сьогодні. Щорс швидко повернувся з своїми супутниками, сів з ними в машину й подався кудись у бік Печерську.

* * *

Але діти таки зустрілися з Щорсом за кілька днів, та вже за інших обставин.

Сашко розповів тітці Горпині, як він бачив Щорса біля банку, чув його наказ про дитячий будинок. Тепер уже сама тітка порадила йти до Щорса, просити, щоб узяв Сашка в будинок. Адже їй треба їхати додому. Сашкові нема з ким тут залишатись, а до неї, на село, він, міський хлопець, мабуть, не має охоти їхати.

Важко випало і Олексі. Сестричка весь час ходила біля хворої матері, тяжко було малій дбати про всю родину.

До того ж через страшні злидні доводилось більше голодувати, ніж жити по-людському.

Порадившись між собою, друзі вирішили просити Щорса, щоб прийняв їх до дитячого будинку. Знову хлопчаки пішли сторожувати непосидючого коменданта Києва, що мало держався комендатури, а все їздив по місту. Вони навідалися й до будинку біля банку.

Там уже порядкували нові хазяї — кілька жінок. Одна з них дуже привітно спитала хлопчиків, що їх тут цікавить.

— Хочемо побачити Щорса, — відповів Олекса.

— Ну, що ж, сідайте. Він має скоро бути, о десятій. Людина він точна.

За кілька хвилин, рівно в призначений час, Щорс увійшов до кімнати.

— А тут вас чекають відвідувачі.

— Хто такі? А! Давні мої знайомі, пам'ятаю. Чим можу служити?

Олекса, на цей раз не так сміливо, як завжди в розмовах, вимовив:

— Товаришу Щорсе... Візьміть нас... от із Сашком... до будинку.

— На якій такій підставі, дорогі мої товариші? Я людина військова. На все треба підстави.

Коли Щорс почув їх розповідь про те, що в них удома скоїлось, він зразу ж сказав:

— Що ж, мої любі, залишайтесь тут. Не сподівайтесь на панське життя. Борщ, каша, чай будуть, іноді й м'ясо буде... Тобто годуватимуть вас, як моїх бійців. А от коли подолаємо ворогів — тоді заживемо краще. В школі вчились? Читати вмієте?

— У першому класі. Вміємо.

— Тут вас учитимуть. Чи так, Марфо Григорівно? — спитав він лагідну жінку.

— А так. Вчити будемо, як у школі.

* * *

Якось тижнів за два Щорс знову заїхав до дитячого будинку. Зібрав усіх вихованців, а їх набралося вже з п'ятдесят, спитав, як живеться, чи нема якихось непорозумінь та скарг.

Раптом Щорс зупинився поглядом на своїх знайомих. Під час перших зустрічей вони були дуже обшарпані. Тепер виглядали краще в новому одязі. Чорнявий Сашко наче став вищий і стрункіший, а білявий Олекса здавався повновидішим і здоровшим.

— Ну, мій приятелю, як почуваєш себе? — запитав Щорс Олексу.

— Добре почуваю. А чого ви так рідко буваєте в нас?

— Справ багато. Ленін наказує захищати рідну землю від ворогів. Незабаром, мабуть, поїду від вас на фронт.

— Візьміть і нас з собою, — попрохав Сашко.

— Рано. Треба вбратися в силу, підрости. Вчіться добре, цим теж допоможете Батьківщині.

Коли Щорс зібрався йти, Олекса звернувся до нього:

— Миколо Олександровичу, а ви, як будете їхати, зайдете ще до нас?

— Зайду попрощатись.

— Не забудете?

— Ні, я нічого не забуваю.

Вихованці будинку невдовзі помітили, що Сашко й Олекса стали якісь мовчазні, тільки дуже часто ходили в кімнату до Марфи Григорівни і про щось радились. Бувало й так, що діти полягають спати, а двох друзів нема, — вони ще сидять у вихователькн. На запитання дітей Олекса відповідав одним тільки словом:

— Секрет.

Весна цього року була рання, знадна й весела. В один з перших весняних днів прибув Щорс.

— От і прощатись прийшов. Маю завдання — йти у похід на чолі Першої української дивізії. Вчіться, діти. Пам'ятайте, що вам треба довершити справу батьків.

Діти принишкли. І тут Сашко й Олекса вийшли наперед з якимось пакунком.

Казав Олекса:

— Миколо Олександровичу! Ви нам як рідний батько. Важко нам з вами розлучатись, та ми знаємо, що вам сам Ленін доручив звільнити Радянську Україну від ворога. Бажаємо великого здоров'я й щастя! А тепер просимо взяти від нас цей малий подарунок. Ми самі зробили його для вас...

Він передав Щорсові вишивану українську сорочку. Щорс задоволено посміхнувся:

— За це спасибі. Невже самі виготували?

— Еге ж, я та Сашко... Керувала Марфа Григорівна, а вишивали ми.

— Дуже вдячний і вам, і вихователькці. Носитиму її тільки в урочисті дні.

Він попрощався з дітьми й вихователькамн, а з Сашком і Олексою поцілувався.

* * *

Минуло тридцять п'ять років. Малі друзі стали дорослими поважними людьми. Шляхи їх розійшлися. Сашко поїхав працювати на Запоріжжя, став добрим сталеваром, Олекса уславився, як видатний військовий діяч, командував дивізією. Та все життя вони берегли пам'ять про улюбленого Щорса. Як почули, що знаменитому полководцеві поставили пам'ятник у Києві, вони одразу приїхали. Тут, біля пам'ятника, і зустрілися.

Довго розмовляли про своє життя.

— Ну, братіку Олексо, ти, бачу, майже такий, як і був, — неспокійний.

— І ти, бачу, справжній щорсівець, син свого батька, нехай буде славен у віках.

— Пам'ятаєш сорочку?

— А як же! Розмовляв оце з бійцями, які служили колись у дивізії Щорса. Казали, що в останній бій їх славетний командир пішов у вишитій сорочці... Вони разом підвели очі на гарний пам'ятник, де Щорс легко сидів на металевому коні, вдивляючись далеко вперед, вітаючи щасливу рідну країну, яку він так любив і за яку віддав своє молоде життя.

Микола ГІРНИК

ЦЕ БУЛО ДАВНО, ХЛОП'ЯТА...

Це було давно, хлоп'ята...
Й нині видиться мені:
Йдуть і йдуть вперед солдати
У далекій стороні.

Рвуть завали грізним толом,
Б'ють фашистів у бою
За Полярним дальнім колом,
У норвезькому краю.

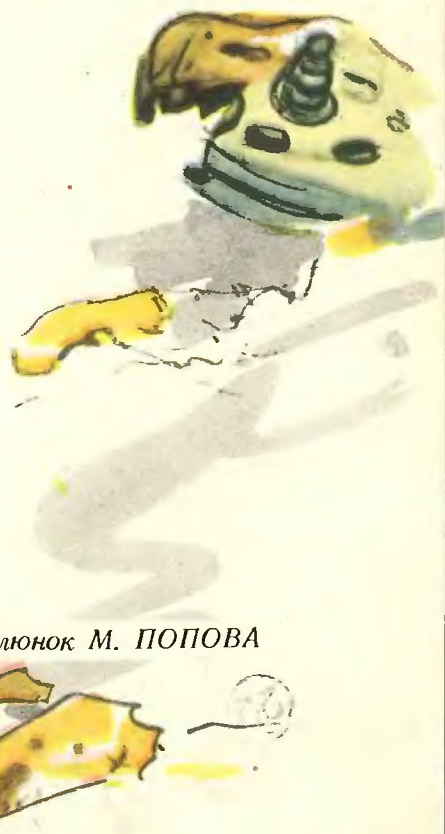
Волі ждуть від нас народи,
Хоч в кайданах, та живі, —
Ми ідем в огонь і воду,
У атаки штикові.

В сопках, в лісі, в скелях-шхерах
Нас підступні міни ждуть, —
Йдуть попереду мінери,
Розчищають друзям путь.

Йдуть розвідники сміливі
У ворожому тилу, —
Йде розплата справедлива
За наругу чорну й злу.

...Це було отак, хлоп'ята:
З моря, з суші, із небес
Ми штурмуємо завзято
Дальнє місто — Кіркенес.

Малюнок М. ПОПОВА

Вибиваємо фашистів
З дотів, дзотів, бліндажів,
Ідемо крізь даль імлисту
Все на дальші рубежі.

Тільки ж бачимо: крізь скелі
Просто вгору в'ється шлях,
Ми заходимо в тунелі
З автоматами в руках.

Може, ворог там жорстокий
Нас чатує день і ніч?
Раптом діти синьоокі
Вибігають нам навстріч.

Всі вони худі і кволі,
Бо без хліба і води
Від фашистської неволі
Утікли давно сюди.

Довго, довго тут сиділи —
Їм не пахли стебла трав,
Їм і сонце не світило,
Їх вітрець не обвівав.

В. КАРАСЬОВА

ІНЕССА

Це було давно. Тоді, коли ти ще не народився, а твої тато й мама самі ще були дітьми і носили піонерські галстуки. В країні, яку називають Іспанією, точилася в ті часи війна. Фашисти напали на чесний, волелюбний і сміливий іспанський народ. Вони бомбардували й палили міста і села, вбивали людей.

Усі прості й добрі люди були на боці іспанського народу, який у запеклих боях захищав свою батьківщину.

А наші радянські люди допомагали іспанцям усім, чим могли. Наші герої-льотчики провадили бої з фашистами, рятуючи міста від повітряних нападів. Чимало солдатів і командирів просили своїх начальників, щоб ті відпустили їх добровольцями захищати іспанську землю.

Дуже важко в той час доводилося іспанським дітям. Їхні батьки воювали на фронті, матері споруджували барикади і копали окопи, доглядали поранених. У напівзруйнованих, палаючих містах дітям залишатися було небезпечно. Треба було рятувати дітей!

Наш уряд запропонував іспанському урядові зібрати якнайбільше дітей і вивезти їх в Росію.

До іспанських портів прибули радянські теплоходи, бо дітей треба було везти морем.

На одному з теплоходів судновим лікарем служив Олексій Миколайович Смирнов. Молодий лікар мав у Ленінграді сім'ю, в нього була шестирічна дочка Люда — велика пустунка, бешкетниця і ви-

Малюнки Г. САВЧЕНКО.

Та вони іще й не знали,
Що у скелях біля них,
Наша розвідка спіймала
Двох есесівців страшних.

Весь тунель замінувати
Приповзли оці сичі,
Щоб з дітьми його зірвати
По-підступному вночі.

...Й нині бачу я: малята,
Ніби привиди в імлі,
Перші сльози у солдатів
На далекій тій землі.

Ми берем малят на руки,
Пригощаєм всім, що є, —
Хай же їм за сльози й муки
Добре щастя устає!

...Це було давно, хлоп'ята, —
На розвихреній війні, —
Рятували ми, солдати,
Малих діточок від ката
У норвезькій стороні...

гадниця. Олексій Миколайович до нестями любив свою Люду, скучав за нею і, можливо, тому особливо жалів змучених війною іспанських дітей. Він подружив з ними ще до того, як теплохід вийшов у море.

Перед тим, як відпливати, лікар оглядав усіх дітей, які мали вирушити в СРСР. Серед них були застуджені діти, і треба було їх розмістити в найтепліших каютах. Були й кволі, виснажені діти, — вони потребували особливого догляду, посиленого харчування, щоб добре витримати довгу подорож.

Маленькі іспанці дуже полюбили свого лікаря. Він був веселий і добрий, і майже вільно розмовляв з ними їхньою рідною мовою. Особливо прив'язалася до Смирнова дівчинка, яку звали Інессою. Вона була серед усіх дітей найменша, найкволіша, і лікар помістив її у своїй каюті, щоб доглядати і вдень і вночі.

На теплоході було чимало дорослих людей. Вони піклувалися про дітей, доглядали хворих, розважали малюків. Були вчителі й вихователі, медичні сестри і няні, була й завідуюча дитячим інтернатом — літня добра жінка. До неї й звернувся Олексій Миколайович з проханням дозволити йому в Ленінграді взяти Інессу в свою сім'ю. Він вважав, що дівчинці, особливо поперваx, буде важко серед здорових, гомінких дітей.

Завідуюча погодилась, і з найближчого порту лікар надіслав додому листа, в якому написав, що везе з собою маленьку, дорогу гостю.

Коли в сім'ї Смирнових одержали листа від Олексія Миколайовича, — тут почалася метушня.

Мама пішла в магазин, щоб купити Інессі валянці. Адже була пізня осінь і з дня на день міг випасти сніг.

Бабуся вийняла з скрині великий клубок червоної вовни і заходилася в'язати для Інесси теплі рукавички й шкарпетки.

Дідусь відвідав знайомих, де хлопчик уже підріс, і привіз від них невелике ліжко.

Та найбільше раділа Люда. Вона мріяла, як вони разом з Інессою будуть гуляти, бавитися ляльками.

А ляльок Люда мала силу-силенну.

Найулюбленішою лялькою в Люди був чеський целулоїдний хлопчик. Він був дуже чудний, цей хлопчик з кирпатим носиком і кумедними круглими оченятами. Хлопчика можна було купати, класти в пікейний конвертик і виносити гуляти.

Люда називала хлопчика Кутятеком і любила його більше, ніж усіх своїх інших ляльок.

Одного холодного листопадового дня дідусь прочитав у газеті, що завтра в ленінградський порт прибуде теплохід «Ілліч» і привезе групу іспанських дітей.

Цього ж дня і від тата надійшов лист, де він писав, що до зустрічі лишилися лічені дні, що Інесса мріє познайомитися з Людою і вже вивчила чимало російських слів, щоб розмовляти з своєю новою подружкою.

Звичайно, Люда захотіла поїхати в порт зустрічати тата та Інессу. Але дідусь сказав їй, що завтра в порту буде дуже багато людей: адже всі ленінградці хочуть зустріти маленьких, дорогих гостей, почастувати їх цукерками і подарувати їм іграшки.

— Серед такого величезного натовпу ми можемо загубити тебе, — сказав дідусь.

Люда знехотя погодилась залишитися вдома.

А дідусь з мамою ще на світанку поїхали в порт.

У будинку панувала незвичайна тиша, і Люда з Кутятеком міцно спали. Вони прокинулися тільки тоді, коли в передпокої продзеленчав дзвінок і почулася голосна розмова.

Люда вмить схопилася, взула черевики і в нічній сорочечці вибігла в передпокій. Там вона одразу побачила тата. Розрум'янений і веселий, в чорному бушлаті і в чорній шапці, він стояв у дверях і щось казав бабусі.

Першої хвилини Люда в передпокої не помітила більше нікого. Вона перестрибнула через чемодан, що стояв на підлозі, й кинулася на шию таткові.

— Донечко моя люба! Моя хороша! — голосно казав тато, то пригортаючи Люду до себе і міцно її цілуючи, то високо піднімаючи вгору і милуючись нею. Намилувавшись досхочу, тато поставив Люду на підлогу і сказав:

— А тепер познайомся з Інессою.

Тільки тепер Люда побачила маленьку чорнооку, чорняву дівчинку. Вона сиділа на стільці, а мама знімала з її ніжок тугі гамаші.

— Здра-стуй, Лю-до! — цілком виразно, але трохи розтягуючи слова, сказала дівчинка і подала Люді руку.

Люда, радісно сяючи, ступила до неї Але в цей час бабуся покликала всіх снідати, а мама взяла Люду і повела її митися, зачісуватися і вдягатися.

Ох, ця мама! Навіть у такий день не могла вона дати спокою Люді!

У голубій сукні, в обшитому мереживом фартусі, з двома голубими бантами, Люда вбігла в їдальню і зупинилася на порозі. Вона думала: ото зрадіє тато, коли побачить її в такому чудовому вбранні!

Але тато навіть не глянув на неї. Він сидів біля столу, між дідусем і бабусею, а в нього на колінах вмостилася Інесса, і він поїв її з блюдечка гарячим молоком

Інесса побачила Люду і сказала, повільно вимовляючи слова:

— Я п'ю мо-ло-ко.

Люда глянула на Інессу, на тата, потім знову на Інессу, і раптом у неї з очей бризнули сльози.

— Ну й пий! — вигукнула вона, затупотіла ногами, взутими на відзнаку таткового повернення в нові жовті черевики, і побігла в спальню.

За хвилину туди прийшов тато. Люда сиділа на підлозі, голосно схлипуючи і розмазуючи на обличчі сльози.

Тато вийняв хусточку, нахилився і, витираючи Люді очі, сказав:

— У мене така велика дочка, а поводиться, як дурненьке дівчисько: плаче — розливається, слізьми вмивається, а через що — невідомо.

— Ні, відомо! — вигукнула Люда. — Ти мене розлюбив і тепер у тебе нова дочка — Інесса!

Тоді тато посадив Люду на тахту, сів поряд неї і дуже серйозно сказав:

— Дочка в мене тільки одна, але вона, виявляється, злючка. Інесса — не моя дочка, але Інессу я теж люблю і жалію. У рідної моєї дочки Люди є й тато з мамою, і дідусь з бабусею, і чудове місто, і тепле житло, де вона почуває себе спокійною і щасливою. А в Інесси татка вбили на війні, мама — далеко, місто й будинок, де вона жила, зруйнували й спалили фашисти... І коли ми з тобою не будемо її жаліти й любити, вона ніколи не забуде про своє горе і не стане знову здоровою і веселою дівчинкою...

Тато говорив тихо і Люда, прислухаючись до його слів, перестала схлипувати. В її уяві постав будинок... Ні, то був не будинок, а згарище, купа руїн, обгорілих балок, почорнілої цегли... І на цьому згарищі — маленька Інесса... сама без мами... А головне — вона ніколи більше не побачить свого тата. Ні-ко-ли! Бо її тато загинув.

Олексія Миколайовича покликали до телефону, і він залишив Люду. До кімнати приходила в якійсь справі мама і теж пішла, нічого не кажучи.

Люда знову лишилась сама. Вона пригадала, що сьогодні ще не бавилася з своїм Кутятеком, що той ще й досі лежить на ліжку.

Люда взяла целулоїдного хлопчика, вмила його і переповила. Поклала в конвертик,

акуратно зав'язала стрічечки і разом з Кутятеком пішла до дверей і зазирнула в їдальню.

В їдальні топилася грубка. Дрова весело потріскували в ній і сипали золоті та червоні іскри.

А біля печі, на низенькому Людиному стільчику сиділа Інесса, і, простягнувши до вогню руки, намагалася зігрітись. Вона була така маленька, така худенька. Крізь її тонкі пальчики просвічував вогонь, і вони здавалися ніби прозорими. Бабуся обгорнула плечі й груди Інесси в'язаною білою хусткою, і дівчинка з її чорнявою голівкою була схожа на маленьку змерзлу ластівку.

І раптом Люда відчула, що ніколи вже не буде сердитися на Інессу, яку так жорстоко, так жахливо скривдила війна. Ні, вона завжди любитиме і жалітиме цю іспанську дівчинку.

Обережно ступаючи навшпиньки, Люда перейшла через кімнату, обняла Інессу і поклала Кутятека їй на коліна.

Інесса взяла хлопчика в руки, посміхнулася і сказала:

— Кра-си-вий.

Цього вечора, коли лаштувалися спати, Кутятек опинився в ліжку поряд з Інессою. Допомагаючи його вкладати, Люда зробила в подушці зручну заглибину і загорнула хлопчика в ковдрочку, щоб серед ночі він не розгорнувся й не змерз.

А сама взяла до себе в ліжко Мишка. Бідолашний Мишко вже давно не спав із своєю «мамою». Проте й він був хороший—такий волохатий, теплий, ласкавий.

Переклав з російської
В. ЛАПІЙ.

В гостях у „Барвінка"

Малюнок Л. ГРИГОР'ЄВОЇ

Дорогі діти! Вашому вірному другові журналу «Барвінок» минає п'ятнадцять років.

Сьогодні прийшли привітати ювіляра маленькі герої з казок та оповідань братніх і дружніх народів.

Гостей приймає герой нашого журналу Барвінок.

Хто ж прибув на це свято?

Першим у цьому урочистому поході йде Мурзилка. Поруч нього — маленьке китайча Сяо Лінь, з оповідання — «Десять маленьких друзів».

А ось і наші давні знайомі: Червона шапочка і Том Сойєр.

А що це за дівчинка? Впізнали її? Та це ж Дюймовочка.

Тут і вірний друг старого Хотабіча — Волька.

З гарячої Африки на свято прибув герой негритянської казки веселий Нобі.

Дуже радісно сьогодні Золушці. На таке свято вона потрапила вперше.

Привітати «Барвінка» прийшов хлопчик Помагай.

А цих двох метких хлопчиків ви, звичайно, добре знаєте. Це Котигорошко і Івасик-Телесик.

Дивіться! І Чиполіно і Буратіно тут. Бач, як вони завзято вистрибують!

Познайомтеся, діти! Це таджицький хлопчик Хайдер. Він теж прибув на свято до «Барвінка».

Ось і дівчинка Мальвіна — подруга Буратіно.

А це хто такий? Японський хлопчик з казки «Добре ім'я». Як же його звуть? Тільки-Чон.

Мало не спізнився привітати ювіляра хлопчик-мизинчик. Та він ще встигне стати до веселого святкового танцю.

В. МИСИК

Знайко

(За корейськими мотивами)

Знав я хлопчика такого
Нетерплячого, хапкого,
Що ніколи, і нікого
Не дослухував до краю,
Тільки крикне: — Знаю! Знаю! —
Скоком-боком за м'яча
Та й мерщій навтікача.
От за це усі кругом
Звали хлопчика Знайком.

Якось дома був хлопчина.
Глянув — що за дивина?
Дід із клунком за плечима
Заглядає до вікна.

— Ближче, — каже, — підійди,
Дай старенькому води!
Поорали темні зморшки
Темне дідове лице.
Він спиравсь на кий, завтовшки
Із хороше деревце.
Борода — як сива хвоя,
Ще густіш — острішки брів.
Запитав: — А знаєш, хто я?
— Знаю! — хлопець відповів.

Посміхнувся дід і знову
Промовляє отако:
— Я тебе по цьому слову
Враз пізнав, що ти — Знайко!
Воду випивши, до тину
Кий приставив, зняв торбину,
Пил струсив, сіпнув за шнур —
І з торбини сам собою
Плащ з каймою голубою
Вилітає...

— Тільки цур
Не хапатись, мій герою!
Плащ оцей, що я даю,
Плащ не простий, а чудесний.
Сім є гудзиків на нім:
Застебни, підстрибни —
І у простір піднебесний
Полетиш... Але дивись
(Тільки вислухай до краю),
Як захочеш знову вниз

Малюнки О. ЛЬВОВА

— Знаю! Знаю! —
Крикнув хлопець,
Застебнув, підстрибнув —
І полинув над дахами,
Над полями, над шляхами,
Не спитавшися у мами.
Вище, вище, вище, вище,
Тільки вітер в ухах свище!

Навкруги птахи літають
І великі, і малі,
Хлопця крилами черкають,
Одне одного питають:

— Як піднявся із землі?
І чому Знайко між нами?
Як він вернеться до мами,
Що зосталася в селі?

Наш Знайко уже б і рад
Повернутися назад.
Хоч і весело із неба
На село і на ріку
Поглядати, але треба
Повечеряти Знайку.

Вже він способу шукає
Повернутись до землі:
Розстібає, застібає...
Застібає, розстібає,
Аж на пальцях мозолі,
Та ніщо не помагає!

Вже доходить і до сліз —
Не спускається униз.

Без вечері, без обіду
Він кружляє над селом.
— Краще б я дослухав діда
І не був пустим Знайком!

Доки ж так йому літати?
Доки, сівши біля хати,
З-під руки Знайкові вслід
Придивлятиметься дід?

Може б він літав і досі,
Але дід промовив: — Досить! —
Покректав, із призьби встав,
П'ятірнею бородище
Розправляє...

— Час мені
У дорогу, бо пройти ще
Треба в кожній стороні.
Чи то будень,
Чи то свято —
І не думай про спочин,
Бо знайків ще є багато,
Але я, на жаль, один!

Виждав, поки мимо хати
Буде хлопець пролітати,
Склав долоні біля рота
І гукнув: — Якщо охота
Із небесного простору
Повернутися до двору,
Ширше поли розчепір
І спускайся просто в двір!

Хлопець поли розпинає
І спускатись починає.
Помалесеньку, полегесеньку,
Опускається,
Колихається...
І об стріху не черкнув —
Став у двір,
Мов там і був!

Вистиг,
Саме до вечері,
На оладки й молоко.
Плащ ховаючи,
У двері
Крикнув дід:
— Прощай, Знайко!

Аж підскочило хлоп'я:
— Буть Знайком не хочу я!
Я Знайком
Не хочу буть,
Бо мене
Сашком зовуть!

Сергій АЛЄКСЄЄВ
Богдан ЧАЛИЙ

Малюнки А. ТЕТЬОРИ

ЛІТАК ВИРУШАЄ З МИРНОГО[1]

Господар двох полюсів

Ставний. Кремезний. Очі великі, темні. Рубець над бровою. Ходить, як усі льотчики, перевальцем. Неговіркий. Сором'язливий і скромний. Погляд уважний, гострий. Лагідність — в усмішці. Це — Віктор Перов.

Перов народився в Узбекистані, в Чарджоу. Тут пройшло його дитинство. Гасав з хлопчаками, лазив у арики. Грався в Чапаєва, читав Жюля Верна. Швидко пролинув час. Батько переїхав до Москви. Скінчено школу. Віктор Перов — на заводі.

Старий майстер глянув на хлопця, повернув боком, спиною. Сам обійшов з одної, з другої сторони. Гмукнув, узяв за гудзика спортивної тужурки, пробубонів:

— Ну, брате, здоров єси! Та тебе в авіацію, в льотчики!

І справді. Незабаром за рекомендацією заводу Віктор вступив до аероклубу.

Перший політ. Попереду в кабіні — інструктор. Позаду — зблідлий від хвилювання, зосереджений новачок. Внизу, під крилом — земля. Над головами — сонце і небо. Гучно гуркоче мотор. Розворот, ще розворот. Набирає висоту. Знижується. Знову вгору. Сковзається з крила на крило, ніби злітає на гігантській гойдалці. Земля ліворуч, земля праворуч. Нараз ніби зовсім зникла земля. Втекла вона кудись за спину. Перекинулася, повисла над головою. На хвильку завмерла, хитнулась земля й повернулася на своє місце. Перша в житті славетна мертва петля, петля Нестерова.

Забиває новачкові дух, завмирає в тривозі серце.

Посміхається, щось там кричить інструктор.

— Дерзати й не поступатися! — чує Перов.

— Дерзати й не поступатися, — сам собі шепоче він.

Ці слова стали його девізом.

Перов був на війні. Став капітаном, командиром бойової ескадриллї. Був поранений, горів у літаку. Повернувся додому з нагородами.

В шапці-ушанці, в льотчицькій куртці, вже без погонів, льотчик з'явився в управління полярної авіації

— Літати і, як усі звичайно, на полюс?— посміхнувся начальник.

— Так точно! — по-військовому відрапортував Перов.

Минали роки. Збулося.

Сотні тисяч кілометрів налітав Віктор Перов над безкрайніми просторами Арктики й Антарктики. Льотчик побував на Північному полюсі й на Південнім.

— Господар двох полюсів! — звуть жартома Перова.

Принц де Ліні зазнає аварії

Ніщо не провіщало біди. День видався на диво погожий. Вітер ущух... Потепліло.

Зі своєї тимчасової бази, яка була в двохстах кілометрах від станції Король Бодуен, четверо бельгійців переправлялися вглиб континенту. Мета розвідки — гора Сфінкс та Кришталеві гори. Переправлялись на літаку.

Літак малесенький, одномісний. Тканина. Фанера. Легкий мотор. Не літак, а повітряний коник.

Льотчик — пілот королівських військово-повітряних сил принц де Ліні був, як завжди, жвавий. За день він тричі літав. Перевіз до Сфінкса барона де Жерлаша, начальника експедиції, командира станції Король Бодуен. Потім — геодезиста-топографа Жака Лоодця. І, нарешті, механіка Юльсхагена.

[1] Продовження. Початок див. в «Барвінку» № 1.

Зібралися бельгійці біля Сфінкса. Стирчить серед криги громадище. Придивишся — ніби голова людська. Замість волосся — лев'яча грива. І чорні брили, мов лапи.

Розставили триніг для виміру висоти. Уточнили місце гори на карті. Зібрали камінців, на дарунок геологам. І — замислились. Надвір'я хороше, сонячне. Настрій бадьорий. А що, коли рушити далі?

За двадцять кілометрів від Сфінкса — Кришталеві гори. Де Жерлаш запитливо глянув на льотчика.

— До ваших послуг, месьє! — зрадів де Ліні. Принцеві давно вже хотілося знову летіти.

Сів де Ліні в літак. За його спиною ледве вмостився Юльсхаген.

— Ну, з богом! — вимовив де Жерлаш.

Фуркнув, застрекотав коник. Підстрибнув на снігових купинах, скрипнув і полетів.

Летить де Ліні над сніговим простором. Хитне літака з крила на крило. Підніметься вище, спуститься нижче. Обернеться усміхнений до механіка, підморгне дружньо і знову — з крила на крило. Веселий де Ліні. Ось Кришталеві гори. Гори, а поряд заструги. Ніби замерзлі хвилі вкрили вони рівнину. Бережися, будь обережний, пілоте!

Зробив де Ліні коло, розвернувся, пішов на посадку. Все добре. Торкнулися лижви льодової поверхні. Побіг, закульгав літак, зупинився. Спритний де Ліні. Покивав пальцем застругам, висадив Юльсхагена і знову на зліт. Спритний, та необережний де Ліні. Заховався попереду ледве помітний заструг. Тільки розбігся літак — удар під крило. На бік похилився коник. Трусонуло бельгійця. Скочив де Ліні на лід і охнув. Підламали злії заструги коникові ногу. Двоє людей — біля Кришталевих гір. Двоє людей — біля Сфінкса. Сто тридцять кілометрів до тимчасової бази, гори Трилінген. Триста тридцять до станції Король Бодуен.

На станції Король Бодуен

Шостий день не сплять на станції Король Бодуен. Блякло мигтить старовинний ліхтар у маленькому барі. Стомлений, над приймачем похилився радист. Подзвонюють стакани на стойці. Це заступник начальника експедиції капітан де Маре нервово

ходить по кімнаті. Кухар, барон де Гі, нерішуче запрошує до столу. Вперше в житті, схвильований, він пересмажив біфштекси. Ніхто йому не відповів. Ось уже годину люди мовчать, ні слова.

Минуло вже шість томливих днів, як на станції Король Бодуен втратили будь-який зв'язок з експедицією де Жерлаша.

Де Маре зробив усе можливе.

Негайно в район гори Сфінкс вийшов на розшуки всюдихід. Не дійшовши ста кілометрів до гір, машина зустріла тріщини. Ліворуч, праворуч — скрізь лягли вони грізною перепоною. Запорошило їх снігом, приховало від очей заметами. Не відразу помітиш тріщину. Вихопився всюдихід на сніжний настил. Підламався неміцний місток. Відкрилася синя безодня. Вискочив із кабіни водій. Повалилася вниз машина.

— Послати упряжку з собаками! — наказав де Маре.

Домчала упряжка до тріщин. Оглянули люди місцевість. Неминуча загибель — іти вперед. Повернулись ні з чим назад.

Все більше псувалась погода. Сховалося сонце ві млі. Повився поземок — певний провісник бурі.

Шостий день неспокійно на станції Король Бодуен. Де Маре мечеться по кімнаті. І думки, одна страшніша за другу, не покидають стомленої голови. «Розбилися... Замерзли... Ні, живі! Але як їм дістатися до бази? Тріщини, буря. Харчів обмаль. А раптом там потребують медичної допомоги? Що маємо робити?»

Нелегко на щось зважитись.

Спинився капітан. Рвучко обернувсь до радиста.

— Всім! Всім! Всім! — почав диктувати де Маре. — Одинадцятого грудня. Конфіденціально. Легкий одномоторний літак бельгійської експедиції вилетів п'ятого грудня в бік Кришталевих гір. Не повернувся на базу. Намагання пробитися до місця можливої аварії не дали наслідків. Просимо допомоги. Одинадцятого грудня. Конфіденціально. Всім! Всім! Всім!

Моусон

Перший сигнал про нещастя прийняла австралійська станція Моусон. Начальник станції професор Лоу терміново зібрав засідання. У австралійців — два літаки. Обидва — одномоторні. Гранична дальність польотів — шістсот п'ятдесят кілометрів. До станції Король Бодуен — тисяча шістсот шістдесят.

Понуро сидять австралійці. Тут, в Антарктиді, як ніде, люди чуйні до чужого лиха. Тут кожен може вскочити в біду. Негайно допомогти сусідові — перший закон у полярників. Але як? Адже, не можна втрачати ні хвилини.

Нема на австралійській станції Моусон літаків дальньої дії. Але є у австралійців пальне. Вони готові віддати його геть усе. Не мають австралійці можливості власноруч допомогти потерпілим. Та є у австралійських, і в бельгійських, і у французьких, і в американських учених вірні друзі — радянські люди.

Австралійський радист увімкнув передатчика.

— Я — Моусон! Я — Моусон! — зазвучало в ефірі. — Мирний! Мирний! Радянська станція Мирний! Одинадцятого грудня. Конфіденціально. Легкий одномоторний літак бельгійської експедиції вилетів п'ятого грудня вбік Кришталевих гір. Не повернувся на базу. Марні спроби пробитися до місця аварії. Треба літака дальньої дії. Люди в біді. Люди в біді. Маємо вдосталь бензину. Я — Моусон! Я Моусон!

— Мирний!

— Мирний!

— Мирний!

(Далі буде).

Михайло СТОЯН

З високим чорним капелюхом-циліндром фокусник творив просто чудеса. А я ж досі вважав, що капелюх може тільки захистити голову від негоди й сонця!

Фокусник повертів у руках капелюх, показав глядачам, що він абсолютно порожній, тоді розбив у ньому два сирі яйця. «Фокус-покус-препаратус», голосно промовив він і... витягнув з капелюха гарячу яєчню, від якої ще підіймалася пара.

Я надумав продемонструвати цей фокус вдома в шапці — адже капелюха в мене нема! Ото зрадіє мати: не треба буде топити плиту!

Другий номер був складніший. Фокусник узяв годинника в моряка, що сидів у залі, і, поклавши годинника в капелюх, промовив ті ж таємничі слова «фокус-покус-препаратус». З капелюха посипались гвинтики, зубчасті коліщата та інші дрібні часточки годинника. Побачивши це, моряк, як несамовитий, кинувся на фокусника. Ледве глядачі вгамували його.

Тимчасом фокусник знов поклав у капелюх ці часточки, струснув капелюх, промовив «фокус-покус-препаратус» і — о, диво! — з капелюха він вийняв цілісінький годинник моряка.

Грім оплесків обдарував фокусника за його мистецтво.

Багато ще всяких фокусів показав він глядачам того вечора, один одного дивніший.

Вдома я теж заходився демонструвати фокуси. Помічником моїм був братік Штефаніка.

— Ану лишень, покажи все, що є у твоїх кишенях! — наказав я.

Мій братік витягнув брусок, складаний ножик, скляну кульку, носову хусточку і три корки.

Я квапливо взяв його хусточку, зав'язав на ній вузлик і відрізав його складаним ножем.

— Ти збожеволів! — зарепетував Штефаніка. — Що ти робиш?

Я спокійно поплескав його по спині:

— Не хвилюйтесь, шановний глядачу, ви одержите вашу хусточку такою ж, якою вона була до фокуса.

Я урочисто промовив «фокус-покус-препаратус» і розгорнув хусточку. Посередині зяяла величезна діра.

Штефаніка розлютувався. Він не бажав слухати жодних пояснень.

УСНИК

Малюнки В. ГЛИВЕНКА

— Не сердься, Штефаніко, я трохи помилився. Але якщо в тебе є ще одна хусточка, то я тобі покажу... Ось побачиш...

Але Штефаніка вже голосив:

— Від-дай ме-ні ці-лу хус-тин-ку-у! Ти му-сиш від-дати ці-і-лу!

Я віддав йому свою носову хусточку, і ми домовились, що мамі я сам усе поясню.

Цей випадок змусив мене замислитися— адже справжньому фокусникові в усьому щастить!

І я твердо поклав собі будь-що опанувати майстерність фокусника.

Надвечір я шмигнув у цирк через вхід до артистів, знайшов фокусника і слізно його благав, щоб він навчив мене хоча б двом-трьом фокусам. Я переконливо доводив йому, що це конче треба для вечора учнівської самодіяльності, що після такої вистави всі школярі зацікавляться цирком, і його ім'я, як учителя, буде прославлене.

Цілі два дні я його благав, і, нарешті, він погодився.

А через тиждень, у свято, на вечорі учнівської самодіяльності в нашій школі було оголошено:

— Зараз ви побачите цікаві фокуси, які продемонструє Флоря Марініка з четвертого класу, учень славетного маестро Тонтоліні.

Мене зустріли оплесками. Я трохи зніяковів, але швидко опанував себе.

— У кого з вас є чиста біла носова хусточка? — спитав я.

У першому ряді сидів Штефаніка і недовірливо посміхався. Ніхто з глядачів не виявляв особливого бажання дати мені свою хусточку, і я поспішив додати:

— Нічого, якщо хусточка не зовсім чиста.

Всі засміялись, а один школяр підійшов до сцени і протягнув мені хустинку, яка вже давно втратила білий колір...

Я почав її зав'язувати. В залі стало тихо.

— Увага! Я розріжу цю хустинку ножицями, а потім поверну її власникові абсолютно цілою.

Глядачі заплескали в долоні. Один тільки мій брат все ще недовірливо посміхався.

Я розрізав хусточку. Глянувши на того хлопчика, який дав її мені, я помітив, що він аж зблід від хвилювання.

— Фокус-покус-препаратус! — вигукнув я і швидко розв'язав хустинку. Вона була ціла. Оплески тривали хвилини дві. Аплодував навіть Штефаніка.

Я пояснив цей фокус.

— Шановні глядачі, — сказав я, звертаючись до школярів, — мені допомогли швидкі рухи моїх рук і ваша неуважність. Ніхто з вас не помітив білого клаптя, захованого в моїй руці. Думаю, вам зрозуміло, що я розрізав клапоть, а не хустинку.

Я показав ще інші фокуси, а найцікавіший залишив наостанок.

— Для цього фокуса треба дорогої авторучки з золотим пером...

Не встиг я закінчити фразу, як схопився з стільця мій друг Труца:

— Моя ручка — найдорожча в класі, перо золоте, а наконечник платиновий.

— Чудово, — сказав я, сам дивуючись з такої щедрості Труци, якого всі учні вважали за скнару. Адже завжди, коли просять у нього авторучку, він незмінно відповідає одне й те ж: «Не можу тобі її дати. Хіба ти не знаєш, що авторучку, як і коня, ніколи не позичають».—«Я не прошу в тебе коня, бо в тебе його нема, — каже товариш. — Дай лиш на хвилину авторучку!»— «Не дам!» відповідає Труца. — «Скнара!» — «Я — скнара? Ха-ха! Ти смішиш мене».

Я сказав:

— Дивіться уважно. Я зав'язую цю авторучку в хустинку. Хай хто-небудь з глядачів підійметься на сцену і вдарить по хустинці тричі цим важким молотком.

— Ні! — загорлав Труца, мов навіжений. — Віддай мені ручку! Це моя ручка! Віддай її зараз же!

Глядачі наполягали:

— Хай він покаже фокус! Залиши ручку! Нічого з нею не станеться!

Довелося Труці скоритися.

Він так і залишився біля сцени, блідий, з краплинками поту на лобі.

Один із школярів став поруч мене і, взявши молоток, заходився щосили бити ним по вузлику, в якому була авторучка Труци.

— Раз, два, три! — відрахував я, розв'язав хустинку і показав усім жалюгідні рештки того, що було колись авторучкою з золотим пером і платиновим наконечником. Здавалося, що Труца збожеволів. Він кинувся на мене з кулаками.

Я спокійно засунув руку в кишеню Труци і витягнув звідти його ручку з золотим пером — цілісіньку.

Мій товариш стояв, вирячивши очі.

Я, учень славетного Тонтоліні, поважно пояснив:

— Фокус цей зовсім простий. У мене була припасена стара авторучка, яку я до початку сеансу загорнув у другу білу хустинку. Цю стару авторучку я і розбив. Труца сяяв від щастя, а мене глядачі обдарували гучними оплесками.

Коло виходу Труца чекав мене.

— Знаєш, — сказав він мені, — я на тебе не серджусь. Якщо тобі ще колись потрібна буде авторучка, будь ласка, — я завжди тобі її дам.

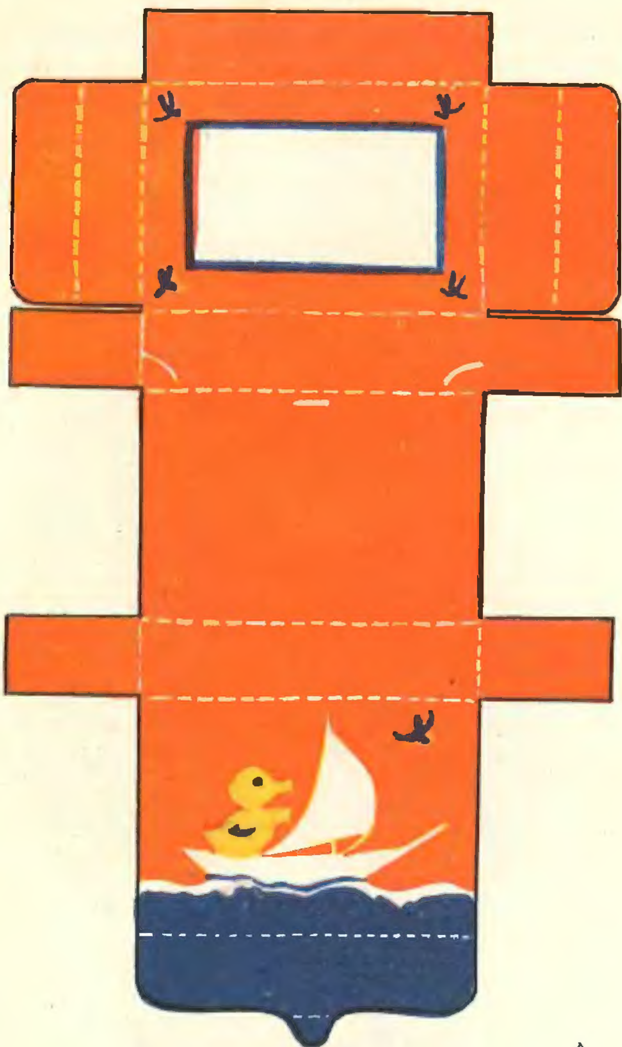
Я засміявся:

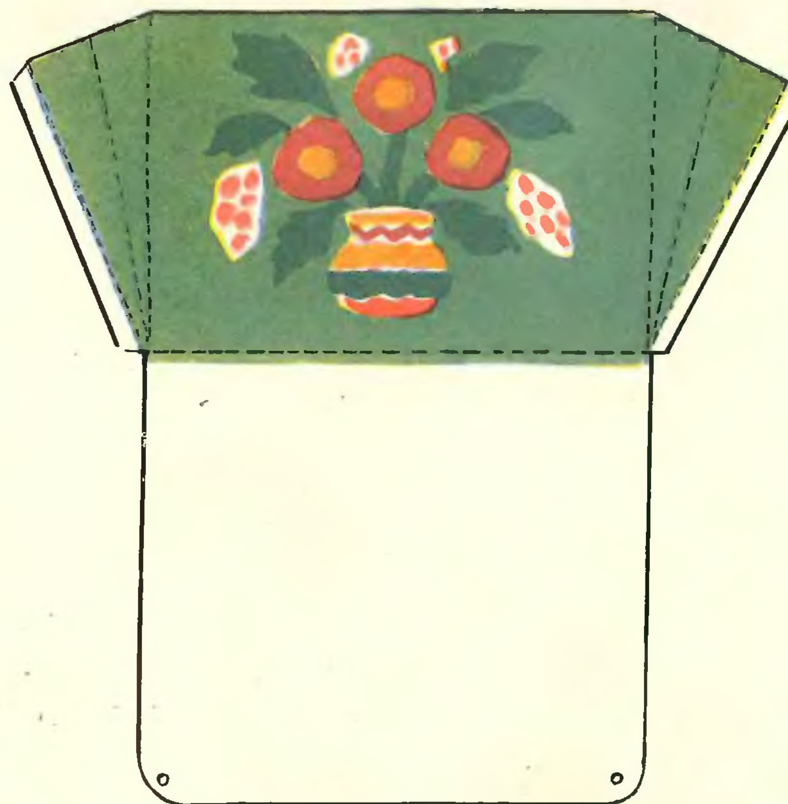
— Браво! Виходить, і фокуси можуть приносити користь!

З румунської. Переклад
О. ЖЕРДИНІВСЬКОЇ.

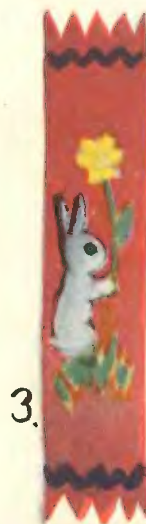

1

2.

3.

4.

ДІТИ!

Мабуть, кожен з вас хоче щось подарувати своїй мамі або ж сестричці на свято 8-го березня — Міжнародний жіночий день.

Подаємо вам сьогодні зразки подарунків, які ви можете зробити самі.

Мал. 1. Коробка на нитки, або на листи. Зробіть її з аркуша картону. Викройка на рисункові зменшена в чотири рази.

Мал. 2. Газетниця. Зроблена також з картону. Викройка зменшена в чотири рази.

Мал. 3. Закладка в книжку. Зробити її можна з паперу або тканини.

Мал. 4. Сумка на щітку. Робити її треба з картону або тканини.

Розмалюйте всі ці речі фарбами. Можна також зробити аплікацію з шматочків кольорового паперу, або картону, обтягнутого різнокольоровими шматками тканини.

Малюнок на обкладинці О. Животкова та В. Решетова. Макет О. Львова.

Художній редактор О. І. Микора. Адреса редакції: Київ, Пушкінська, 28. Тел. 5-01-75 і 4-13-97.
Підписано до друку 30.XII 1959 р. БФ 24794. Зам. 6481. 3 друк. аркуші 62×94. Тираж 80 000.

Рік видання шістнадцятий. Ціна 2 крб. Рукописи не повертаються. Видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь».

Друкарня видавництва ЦК КПУ «Радянська Україна», Київ, Анрі Барбюса, 51/2.